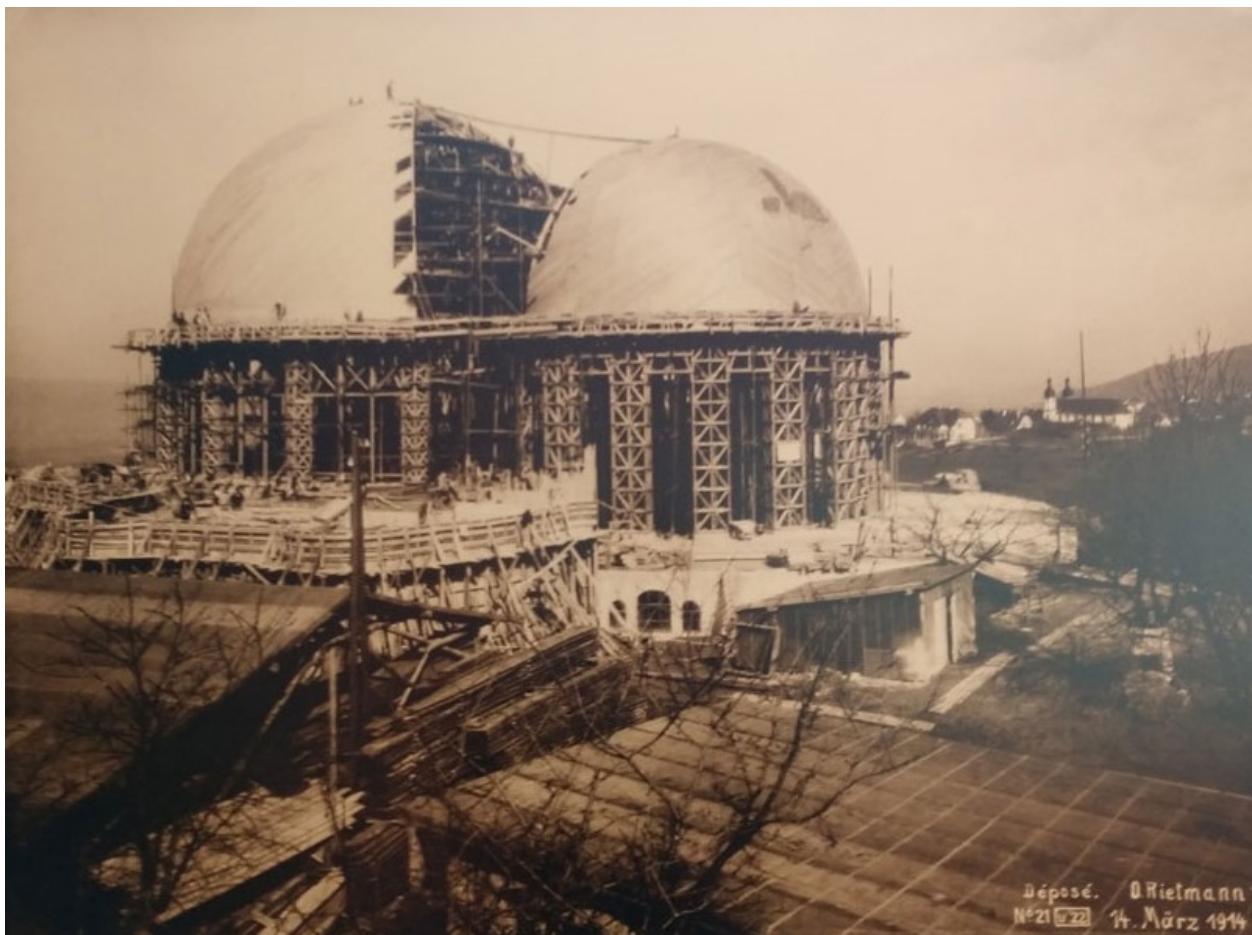

Feniks iz pepela

aforističko-hronološko razmatranje veka

I.

Svi čitaoci Evropljanina znaju o činjenici uništavanja od drveta sagrađenog Prvog Goetheanuma u noći uoči Nove godine (Silvesternacht) 1922/23. «Pepeo» u naslovu treba da ukaže na taj događaj. Koliko se u ovoj povezanosti može govoriti o feniku koji se podiže iz vlastitog pepela, treba da bude nagovušteno u toku ovih razmatranja.

Prvi Goetheanum

Ocrtajmo najpre spoljašnju istoriju ovog jedinstvenog građevinskog dela. Nakon uzaludnog pokušaja da se građevina podigne u Minhenu, bilo je u Dornachu u podnožju Jure pronađeno buduće mesto gradnje na zemljištu koje je darovao bračni par Großheintz. Prva poseta Dornachu desila se pri višednevnom godišnjem odmoru Rudolfa Steinera i Marie von Sivers (kasnije Steiner) u kući Brotbeck. Bili su to prvi dani oktobra 1912, nakon završetka ciklusa predavanja o Jevangelju po Marku, koji je održan u kući Geering u Binningenu.

Marie Steiner izveštava: «Mora da je dr Steiner doživeo čudne stvari tamo u jednoj noći», kaže ona, «jer je iz sobe izašao smeten, i bilo je jasno, da je nešto teško morao da zbaci sa svoje duše. Kao s naprezanjem oterao je mračne senke sa svog čela.

Zatim smo izašli napolje i krenuli u dugu šetnju, da bismo sa obližnjeg brda osmotrili okolinu. Samo s naporom smo savladavali put, ponekad bez jasne staze, da bismo se kasno uveče vratili kući. Sve to se desilo na tako neobično uverljiv, slikovit način, koji je u sebi nosio nešto simbolično.»

Šta je Steiner doživeo u toj noći i u danu koji je sledio, to je on prećutao.¹

II.

20. septembra 1913. u Dornachu je održano svečano Polaganje kamena temeljca. U toj prilici je izgovoren obrnuti <Oče naš>. Ubrzo nakon toga počelo se sa podizanjem građevine.

*

7. marta 1914. Steiner je govorio u jednom predavanju u Stuttgарту o prekretnici veka i o uništavanju građevine sa dve kupole, ali takođe o tome, da će 2086. godine svuda širom Evrope cvetati nove građevine s kupolama, prema modelu uništene građevine (GA 286).

Iz toga se pokazuje da je 2086. god. ogledalna buduća godina prema 1914. god. u odnosu na 2000. godinu. Jedno od retkih proročanstava R. Steinera sa tačnim navođenjem godine. Vratićemo se na to u završnom odeljku.

Steiner u Stuttgарту govorio o porastu besa protiv istinskog hrišćanskog impulsa na prekretnici veka. Vladaće zbrka i uništavanje. Od dornaške građevine «neće ostati ni komad drveta». «Na to ćemo mi gledati odozgo iz duhovnog sveta.»

I na kraju: «Ali kad nastupi 2086. godina, svuda u Evropi će se videti podizanje građevina, koje su posvećene duhovnim ciljevima i biće kopije naše dornaške građevine sa njene dve kupole. To će biti zlatno vreme za takve građevine, u kojima će cvetati duhovni život.»²

*

1916. godine vajar Oswald Dubach je pri obilasku građevine čuo kako R. Steiner kaže: «Ova građevina će biti žrtva požara. Ali uprkos tome mi ćemo je graditi.»³

III.

26. septembra 1920. je u nedovršenom Goetheanumu otvoren prvi kurs Visoke škole (greškom često izjednačavano sa «otvaranjem» Goetheanuma, koje se nikad nije desilo) – sedam godina nakon Polaganja kamena temeljca u septembru 1913.⁴

IV. 1922. godina

U ovoj godini je kulminiralo Steinerovo javno delovanje, ali je takođe protivništvo dostiglo novi vrhunac. U Minhenu dolazi do ološkog prednacističkog meteža na jednom javnom predavanju.

Za Duhove se održava od 1. do 12. juna u zgradи muzičkog udruženja u Beču kongres Zapad-Istok; Ludwig Polzer-Hoditz je otvorio kongres. Svakodnevno je 2000 učesnika pratilo izvođenja. Novine su izveštavale o tome. Da bi kongresu pribavio trajno delovanje, Ludwig Polzer u dogовору са Steinerom osniva od novembra časopis koji izlazi dvaput mesečno *Austrijski glasnik – od čovekovog duha ka čovekovom duhu*.

U jednom od predavanja, koja su držana pred učenicima, imala je Julija Klima iz Praga značajan vidoviti doživljaj. Ona izveštava o tome u svojim sećanjima: «Za vreme kongresa

¹ Pisma i dokumenti, str. 294. – Dodatak pismu upućenom Ehrenfriedu Pfeifferu od 18. juna 1948.

² Predavanje od 7. marta 1914. Stuttgart (GA 286).

³ Rex Raab, Edith Maryon, str. 349.

⁴ Granice prirodnog saznanja (GA 322).

Zapad-Istok sedeо je Majstor [tako je ona zvala Rudolfa Steinera; *prim. prev.*] u mojoj blizini. Mada još nisam videla Goetheanum, iznenada sam u toku predavanja nekog učitelja videla kako je jedan stub Goetheanuma obavijen gustim dimom. Posle tog doživljaja videla sam pogled Majstora čvrsto usmeren ka meni.»¹

Kongres Zapad-Istok, 1922. u Beču

U avgustu 1922. Julija Klima je zajedno sa svojim suprugom Jaroslavom Klimom prvi put posetila Goetheanum. Steiner im je pokazao Hristovu skulpturu i Arimanovu glavu.

Na rastanku on je dva puta rekao paru: «Zar nemate ništa više da pitate?» I po treći put, uverljivo se okrenuvši ka Juliji Klimi: «Zar nemate baš ništa više da pitate?» Ali ona još uvek nije znala šta da pita.

Zatim je par prošao kroz prostor kupola sa stubovima i prozorima.

Julija i Jaroslav Klima

¹ U knjizi Ludwiga Polzer-Hoditza, *Sećanja na Rudolfa Steinera*, u tome Julie Klima: «Sećanja na Rudolfa Steinera», 1928. Dornach 1985, str. 306 i dalje.

«Sad ja znam, šta sam trebala da kažem», piše ona u jednom prepisu sećanja i priča na to o gore pomenutom doživljaju.

«A ja nisam imala ništa da pitam! Ova tragika teško opterećuje moju dušu.»

U subotu 16. septembra u «Beloj sali» Goetheanuma u prisustvu Rudolfa Steinera održana je preko Friedricha Rittelmeyera prva potpuna Sveta služba. Time je bio zasnovan kult Zajednice hrišćana. Za tu svečanost Steiner je postavio dve slike: Razapeti, Matthiasa Grünewalda i kopiju Vaskrslog od Vincenza Foppe iz Milana.

Der Auferstandene
von Vincenzo Foppa (ca. 1427–1516)

*

7. novembra 1922. waldorfski učitelj i slobodni zidar Max Kändler (umro 1936.) poslao je R. Steineru sledeće pismo:

«Veoma poštovani Dr. Steiner! Poznato mi je da je državni Veliki majstor u Berlinu izdao zapovest (parolu) za Vas provincijskom Velikom majstoru. Posebno se tu radi o kultu, sa kojim zidarstvo nije više spojivo.» U zidarskom miljeu izdati parolu znači proglašiti nekoga <slobodnim>, tj. isključiti ga iz društva.

U suprotnosti sa različitim huškačkim člancima protiv Goetheanuma, koji su delimično bili prošireni i u časopisima, u Kändlerovom pismu se nalazi u izvesnom smislu zidarski kvalifikovana kaznena akcija. Steiner je verovatno sa pažnjom primio ovo pismo. Nije poznato da li je usledio odgovor.

FREIE GOETHE-SCHULE
HAMBURG-WANDSBEK
E. V.

Wandsbek, den 7. II. 22
Jüthornstraße 4a

Sehr verehrter Herr Dr. Steiner! Es wurde mir überreicht, dass der Reichsgräfmeister in Berlin in die Provinzialgräfmeister die Parole gegen Sie eingesetzt hat. Besonders soll es der Fall sein, dass Ihnen von der Kultur keine mehr vererbt wird.

Pismo Maxa Kändlera (14.2.1872-22.11.1936) Rudolfu Steinera od 7.11.1922. (izvadak)

Posebnu težinu ima činjenica, da se ovde dotični okreću protiv *kulta* dobijenog iz duhovnog sveta, protiv kulta koji ne pripada nijednoj tradicionalnoj struji (slobodno zidarstvo i crkva).

*

U noći uoči Nove godine 31. decembra 1922./1. januar 1923. došlo je do izbijanja požara Goetheanuma. On je otkriven na jednom zidu koji se dimio u baš istoj Beloj sali gde je održan novi kult. Ništa nije moglo jače da osvetli anti-hrišćanski karakter podmetanja požara.

U ovoj noći je berlinska Steinerova učenica, Anna Samweber, imala vidoviti doživljaj. Ona priča u svojim sećanjima *Iz mog života*: «Kada se kupola oko ponoći sa tutnjavom srušila i silni plamenovi se razbuktali, bila sam nadvladana jednim duhovnim doživljajem. Videla sam građevinu visoko iznad mesta požara, svetleći belu, i imala sam izvesnost: Sada se dešava nešto silno. U plamenovima odozdo blistale su boje metalnih orgulja, i čula sam nešto kao zvučanje i kao prodorno vikanje istovremeno. I kada sam pogledala na drugu stranu, prema kući Jaager, opazila sam Rudolfa Steinera okruženog ogromnom svetlo-belom aurom, tako da sam viknula svojim kolegama: <Pogledajte Doktora!> i znala sam, sada se nešto dešava između Doktora i građevine. Moje kolege nisu to primetile, i slika je iščezla.»¹

Anna Samweber i Ehrenfried Pfeiffer

¹ Anna Samweber, *Iz mog života*, str. 40.

Istoj noći požara pripada jedan događaj, koji je za protokol ispričao Paul Scharff, lekar Ehrenfrieda Pfeiffera. «Moj utisak je, da se to desilo u noći požara, kada je građevina bila tako reči do temelja uništena: Pfeiffer je rekao, da je ušao u jednu prostoriju, u kojoj se nalazio Rudolf Steiner. Ne zna, da li je on stajao ili sedeo. Pfeiffer ipak izveštava, da je on tu pred sobom imao čoveka, koji je bio potpuno utonuo u sebe i bio sasvim napušten. On je osetio, kako mu se srce otvorilo, da bi zagrljio i utešio svog poštovanog Učitelja, i kako je u tom trenutku prepoznao vezu, koja je postojala između njih. Rudolf Steiner mu je rekao da ne može dalje da nastavi sa radom. Ovo saopštenje je žestoko potreslo Pfeiffera. Ispričao je, kako je skupio svu hrabrost i snagu, oslovio R. Steinera i rekao mu, da mora dalje da radi a da će on, Pfeiffer, preduzeti sve, što je u njegovoj moći, i pobrinuti se za to, da ne bude prekida u hodu stvari i u dalnjem razvoju Društva i Visoke škole.

Tako je došlo do toga, da je mladi učenik stajao pred svojim poštovanim Učiteljem, kada je ovaj imao da prođe kroz trenutke najvećeg ispita, mraka i neophodne pomoći. (...) Pfeiffer je napustio prostoriju, da bi preduzeo ono što je nužno.»¹

*

Tako su se tesno jedno pored drugog nalazili najpotresniji i najuzvišeniji trenuci ove noći. Pfeifferovo svedočenje o zapečaćenom spaljivanju građevine; viđenje Samweberove o neuništenoj duhovnoj klaci za buduće građevine nakon 2086. godine.

*

Ludwig Polzer-Hoditz je rekao u svom govoru na Glavnoj skupštini 1935. o uništenoj građevini: «Prvi Goetheanum je bio izgrađen kao misterijsko mesto, on nam je uzet, jer smo u njemu govorili čisto intelektualistički. Nikoga nije bilo tu, ko bi mogao da ga zaštiti. Rudolf Steiner nije smeо da ga zaštiti, jer ga je on darovao čovečanstvu kao probni kamen njegove zrelosti.»

Je li Rudolf Steiner mogao da uradi nešto od samog početka zbog pretećih opasnosti, da su mu ljudi kao Julija Klima i drugi otvoreno rekli o svojim proročkim doživljajima i da nisu prečutali?

A u vezi novih građevina sa kupolama rekao je Polzer: «Ti kameni temeljci, koji počivaju u jakim srcima, nisu više vezani za jedno mesto i za jednu jedinu građevinu. Oni moraju da postanu kameni temeljci za misterijska boravišta budućnosti na različitim mestima. Oni, koji će položiti klice za ova misterijska boravišta, mogu da budu pozvani na to samo neposredno od duhovnog sveta kroz svoju sudbinu. Tome pak pripada pre svega ezoterična hrabrost, ne tutorstvo i ograničavanje.»

Godinu dana nakon dornaškog požara Steiner to stavlja u svetsko-istorijsku povezanost, sa požarom hrama u Efesu 356. god pre Hrista. I on ukazuje na uzroke požara u «zavisti bogova» (Efes) i u «zavisti ljudi» (Dornach).²

Nadajmo se, da će nove kupolne-građevine biti zaštićene od oba loša uticaja.

Thomas Meyer

Izvornik: *Der Europäer*, Dezember/Januar 2022/23

Preveo Siniša Nikolić

¹ Ehrenfried Pfeiffer, 1899-1961, *Život za duh*, Basel, 4. izd. 2014. str 227 i dalje.

² 31.12.1924. (GA 233).

